

Jezična raznolikost u predškolskim ustanovama

Peršić, Ivan

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:208580>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-04**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IVAN PERŠIĆ

JEZIČNA RAZNOLIKOST U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Završni rad

PULA, rujan, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

IVAN PERŠIĆ

JEZIČNA RAZNOLIKOST U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Završni rad

JMBAG: 0303062231, izvanredni student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Kolegij: Talijanski jezik

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Romanistika

Mentor: doc. dr. sc. Lorena Lazarić

PULA, rujana, 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Ivan Peršić, kandidat za prvostupnika predškolskog odgoja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student:

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, **Ivan Peršić** dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom **JEZIČNA RAZNOLIKOST U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA**, koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. JEZIČNI RAZVOJ KOD DJECE	2
3. JEZIČNA PANORAMA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA	6
3.1. Standardni hrvatski jezik	6
3.2. Čakavsko narječje	8
3.3. Istromletački (istrovenetski) i talijanski govori	12
4. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA	15
4.1 Cilj istraživanja	15
4.2 Metoda i ispitanici	15
4.3 Diskusija rezultata	15
ZAKLJUČAK	29
LITERATURA	30
SAŽETAK	33
SOMMARIO	34
SUMMARY	35

1. UVOD

Od početka uporabe hrvatskog jezika, do dan danas, dogodile su se značajne promjene u hrvatskim dijalektima i narječjima. Promjene se svakako odnose na smanjenje broja govornika određenih hrvatskih dijalekata i narječja. Razlog tome je pojačana urbanizacija, razvoj tehnologije i drugačijeg načina života. Osim toga, smanjenju broja govornika pridonijelo je iseljenje stanovništva zbog ekonomskih i političkih razloga. Hrvatski jezik ima tri glavna narječja koja su podijeljena na više poddijalekata. Tri glavna narječja su: čakavski, štokavski i kajkavski. U Istri se najviše govori čakavskim dijalektom, dok je štokavski standardni hrvatski jezik. Dok stariji ljudi govore „po domaću“, danas mladi Istrani u svakodnevnim situacijama češće rabe standardni hrvatski jezik.

Vezano uz spomenuto, odabir ove teme prikladan je za istraživanje kako bi se pokušalo utvrditi koliko se tradicija dijalekta njeguje u predškolskim ustanovama. U teorijskom djelu rada prikazan je početak razvoja govora kod djece, kako djeca usvajaju jezik te govori i narječja koje susrećemo u Istri (hrvatski standardni jezik, čakavsko narječje, istromletački (istrovenetski) govor, talijanski jezik). U istraživačkom djelu rada iznosimo rezultate pilot projekta na temu *Jezična raznolikost u predškolskim ustanovama*.

2. JEZIČNI RAZVOJ KOD DJECE

Jezični razvoj je presudan dio dječjeg razvoja. Podržava djetetovu sposobnost komuniciranja, izražavanja i razumijevanja osjećaja, potiče na razmišljanje i rješavanje problema te razvijanje i održavanje odnosa. Učenje razumijevanja, korištenja i uživanja u jeziku prvi je ključni korak u pismenosti i osnova za učenje čitanja i pisanja. Jezični razvoj kod svakog je djeteta individualan. Najbolji način da se potakne govor i jezični razvoj kod djeteta je svakako svakodnevno razgovaranje o stvarima za koje dijete pokazuje interes. Prve 3 godine života, kada se mozak razvija i sazrijeva, najintenzivnije je razdoblje za stjecanje govornih i jezičnih vještina. Te se vještine najbolje razvijaju u svijetu koji je bogat zvukom, znamenitostima i dosljednim izlaganjem govoru i jeziku drugih. Kako djeca rastu, počinju samostalno prepoznavati određene zvukove, govor i jezik. U dobi od 6 mjeseci većina beba prepoznaje osnovne zvukove svog materinjeg jezika (<https://www.nidcd.nih.gov/health/speech-and-language>).

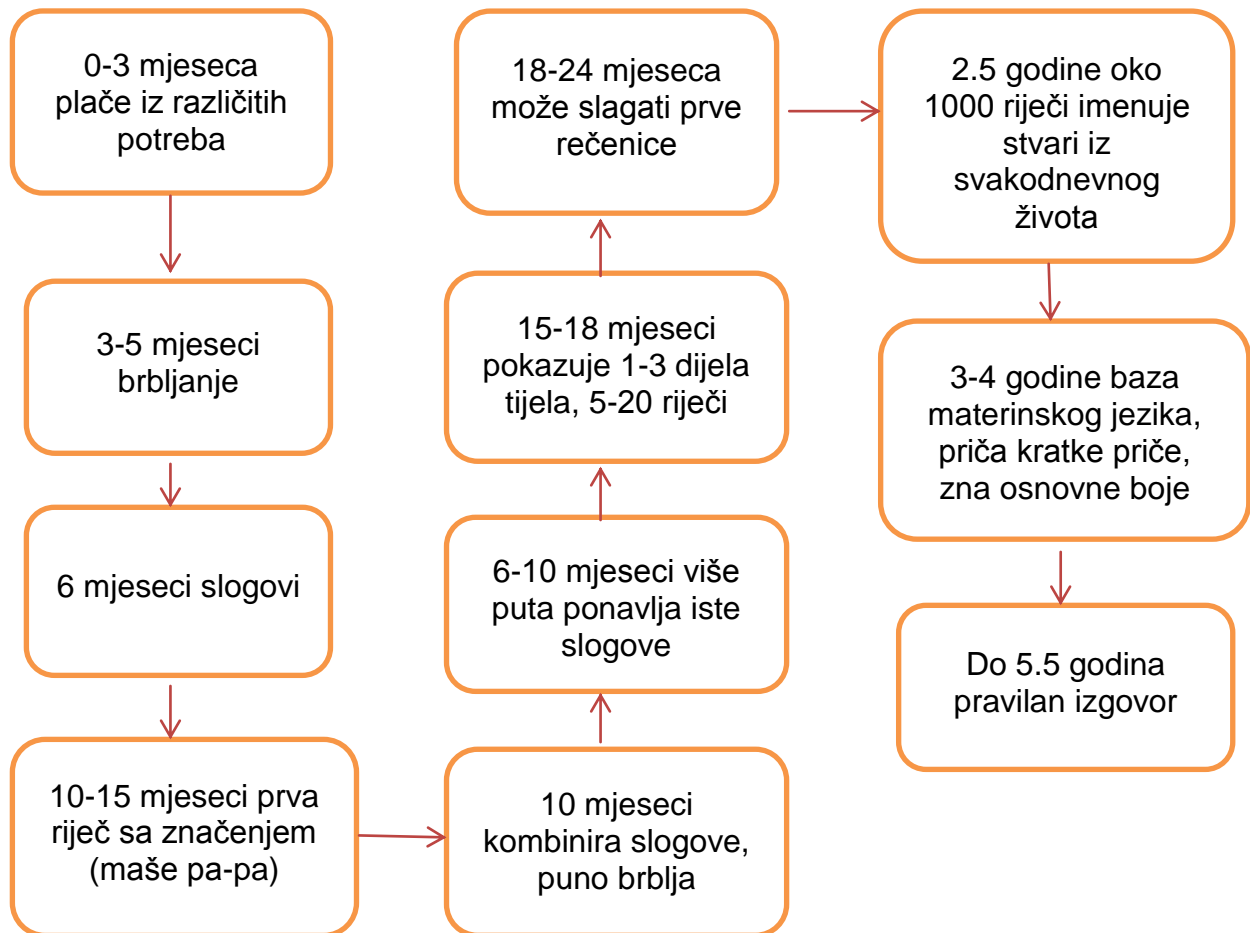
Vrsaljko i Paleka (2018) podrazumijevaju najmanje četiri aspekta jezičnog usvajanja:

1. Usvajanje glasovnog sustava (počinje s fiziološkim krikom odmah nakon rođenja djeteta);
2. Upotrebu jezičnih oblika vlastitog jezika, tj. gramatiku;
3. Sposobnost razumijevanja i priopćavanja značenja, tj. semantiku;
4. Sposobnost da se upotrebom govora nešto uradi ili postigne, tj. da se komunicira.

Sva ova četiri aspekta ovise jedan o drugome i bitna su za usvajanje jezika koji počinje već od djetetovog rođenja i njegove prve interakcije s majkom, koja se kasnije proširuje i na djetetovu užu okolinu. Jezik i govor usko su povezani, jezik je oblik verbalnih simbola, dok je govor sredstvo izražavanja. U ranim fazama učenja govora dijete će slušati i pokušati oponašati zvukove. Reagirati će na visoke tonove ljudskog glasa, promatrati će i pokušati oponašati pokrete i izraze lica (Stoppard, 2001).

Govor ovisi o razvoju mišića i mozga. Dok se usta ne povećaju, nepce zaobli, a jezik smanji (između 24 i 36 tjedana), mišići ne mogu proizvesti zvuk potreban za artikulaciju riječi. Mozak obično nije dovoljno razvijen za govor prije 12. mjeseca. Neka djeca

izreknu svoju prvu riječ već s 32 tjedna, a druga tek s tri ili četiri godine. Prema Stoppard (2001), djevojčice u pravilu progovore prije dječaka. Mnoge mentalne i tjelesne vještine razvijaju se paralelno s općim shvaćanjem, a odlučujući čimbenici su društvenost, osobnost i okolina koju stvaramo oko djeteta.

Tablica 1. Grafički prikaz razvoja govora (Posokhova, 2008)

Iz Tablice 1. razvidna je povezanost dobi i jezično govornog razvoja djeteta kroz faze. Ukoliko dolazi do nekog odstupanja najčešće se javljaju jezične i/ili govorne poteškoće. Stoga je vrlo važno da se u okolini djeteta svakodnevno komunicira, čitaju priče jer na taj način dijete pamti, osluškuje i usvaja sve potrebno za normalan razvoj.

Prema Bainbridge (2020:1-2) tri su osnovne faze u kojima djeca razvijaju svoje jezične vještine.

1. ***Prva faza: zvukovi učenja***

Kad se bebe rode, mogu stvarati i čuti sve zvukove na svim jezicima svijeta. To je oko 150 zvukova na oko 6500 jezika, iako niti jedan jezik ne koristi sve te zvukove. U ovoj fazi bebe uče koji fonemi pripadaju jeziku koji uče, a koji ne.

2. ***Druga faza: učenje riječi***

U ovoj fazi djeca u osnovi uče kako zvukovi u jeziku zajedno čine značenje. Ovo je značajan korak jer sve što kažemo zapravo je samo tok zvukova. Da bi smislilo te zvukove, dijete mora znati prepoznati gdje jedna riječ završava, a druga započinje. Međutim, djeca točno ne uče riječi. Oni zapravo uče morfeme, što mogu i ne moraju biti riječi. Morfem je jednostavno zvuk ili zvukovi koji imaju značenje.

3. ***Treća faza: učenje rečenica***

Tijekom ove faze djeca uče kako stvarati rečenice. To znači da mogu staviti riječi u ispravan redoslijed. Djeca također uče razliku između gramatičke ispravnosti i značenja. Jezične vještine su ključne za djetetovu sposobnost komunikacije i razvoja. Te vještine omogućuju djeci interakciju s drugim ljudima i učenje iz njihove okoline. Kroz jezične vještine djeca uče pravila sastavljanja riječi kako bi bili sposobni izraziti svoje misli i osjećaje te razumjeti značenje napisane i izgovorene riječi.

Robertson (2019:1-2) navodi osnovna obilježja djeteta u razvoju jezika i govornih vještina u životnoj dobi u prvih 8 godina kroz nekoliko etapa.

3-12 mjeseci

U tom će se razdoblju beba najvjerojatnije gugutati i smijati, igrati se zvukovima i početi komunicirati gestama poput mahanja. Žamor je važna razvojna faza tijekom prve godine. Nakon blebetanja često slijedi "žargonska faza" u kojoj dijete može zvučati kao da razgovara. U ovoj fazi, međutim, ovaj 'govor' ne znači ništa. Prve riječi često počinju oko 12 mjeseci.

12-18 mjeseci

U ovoj dobi djeca često izgovaraju svoje prve riječi sa značenjem. U sljedećih nekoliko mjeseci dijete će dodavati više riječi u svoj rječnik. Dijete može razumjeti više nego što može reći, a može slijediti i jednostavne upute. Na primjer, dijete može razumjeti kad kažemo 'Ne', iako neće uvijek poslušati.

18 mjeseci do 2 godine

Djetetov je rječnik u dobi od 18 mjeseci do 2 godine porastao, i dijete počinje slagati dvije riječi u kratke 'rečenice'. Dijete će razumjeti velik dio onoga što mu se govori, a povratna informacija od djeteta je razumljiva gotovo većinu vremena.

2-3 godine

Dijete se već može služiti duljim i složenijim rečenicama i postaje sve bolje u pravilnom izgovaranju riječi. Može se istovremeno igrati i razgovarati.

3-5 godina

Od tri do pet godina dijete vodi duže, apstraktnije i složenije razgovore, ima potrebu i želju razgovarati o širokom spektru tema, a njegov rječnik će se bogatiti. Ono može pokazati razumijevanje osnovne gramatike dok eksperimentira sa složenijim rečenicama koje sadrže riječi poput "zato", "ako", "tako" ili "kada". A možete se radovati i nekim zabavnim pričama.

5-8 godina

Tijekom ranih školskih godina dijete će naučiti još više riječi i početi će razumijevati kako zvukovi u jeziku djeluju zajedno. Postati će bolji pripovjedač jer će naučiti sastavljati riječi na različite načine i graditi različite vrste rečenica. Te vještine omogućuju djetetu da dijeli ideje i mišljenja. Do osam godina dijete će moći voditi razgovore nalik odraslima.

3. JEZIČNA PANORAMA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

U predškolskoj dobi razvoj djetetova govora odvija se brzo, vokabular se popunjava tisućama novih riječi, poboljšava se izgovor, rečenice postaju bolje oblikovane i bogatije. No, dobro je poznato da mala djeca najviše od svega vole igru, zato u procesu poticanja njihova govorno-jezičnog razvoja trebamo koristiti razne igre, koje služe razvijanju slušne pažnje, poboljšanju izgovora, stabiliziranju glasa, proširivanju vokabulara, uče povezivanju izgovorene riječi s predmetom ili slikom i pravilnom oblikovanju rečenica (Posokhova, 2010).

Djeca dolaze u predškolske ustanove iz raznih mjesta, stoga su jezične panorame različite. Djeca većinom govore sa svojim vršnjacima standardnim hrvatskim jezikom, dok se unutar obitelji koriste narječja i dijalekti. Prema Nacionalnom kurikulumu za predškolski odgoj (2014), rad i govor u predškolskim ustanovama odvija se na standardnom hrvatskom jeziku. Dijalekti i narječja nikada nisu bili dio našeg formalnog obrazovanja.

3.1. Standardni hrvatski jezik

Hrvatski jezik skupni je naziv za nacionalni standardni jezik Hrvata te za skup narječja i govora kojima govore ili su nekad govorili Hrvati. Standardni i književni jezik u hrvatskom jeziku nisu sinonimi jer književni jezik osim standardnog jezika rabi i dijalekte, žargone i slično. Prilikom nastanka, hrvatska su narječja bila vrlo bliska te su se mogla okarakterizirati kao jedno narječje s tri zemljopisno-regionalna oblika: Panonsko-hrvatskim, Primorsko-hrvatskim i Dinarsko-hrvatskim. Višestoljetna državna razdvojenost, zemljopisna odvojenost te vanjski utjecaji drugih jezika i narječja doprinijeli su povećavanju razlika između triju hrvatskih narječja te dovela do konačnog oblikovanja.¹ Slika 1 prikazuje područja na kojima se danas koristi hrvatski jezik.

Jukić (2020) ističe da je prva hrvatska gramatika Bartola Kašića pisana čakavskom i štokavskom stilizacijom. Bratulić (2015) u svom je radu *Prostranstvo hrvatskog jezika* napomenuo da se Hrvati razlikuju po narječjima: čakavskom, kajkavskom i štokavskom i da se koriste trima pismima: glagoljicom, ćirilicom i latinicom. Stvaraju se književna i poučna djela na sva tri narječja, koja postaju književnim jezicima, jer se knjige na

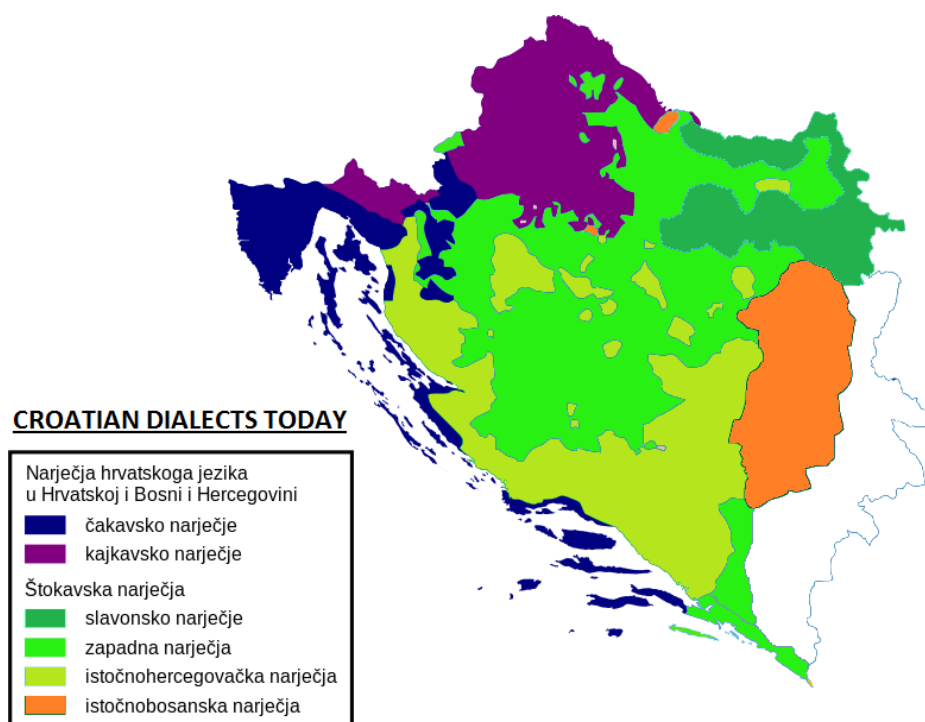
¹ Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Narje%C4%8Djahrvatskog_jezika

narječjima pišu ne samo za osobnu uporabu (rukopisi) nego se tiskaju i šire na cjelokupnom hrvatskom prostoru. Djeca vole jezik koji zahtijeva minimalni napor za postizanje maksimalnog rezultata. To znači da će dijete vjerojatno preferirati jedan od dominantnih jezika u svom socijalnom kontekstu (zemlja, škola, dom itd...).

Slika 1. Područja korištenja hrvatskog jezika
(Izvor: <http://hrvatski-croatian.blogspot.com/>)

Kolerić (2015:20) u svom radu *Hrvatski standard i hrvatski štokavski dijalekt* navodi da „Hrvatske narodne govore dijelimo u tri narječja, čakavsko, kajkavsko i štokavsko, te da se svako od navedenih narječja opet dijeli na dijalekte. Svi se hrvatski dijalektolozi slažu da se hrvatski narodni govori sastoje od triju narječja koja su dobila ime po upitno odnosnoj zamjenici ča, kaj i što“. Na slici 2 prikazana su područja u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini gdje se koriste narječja hrvatskoga jezika.

Slika 2. Narječja hrvatskog jezika

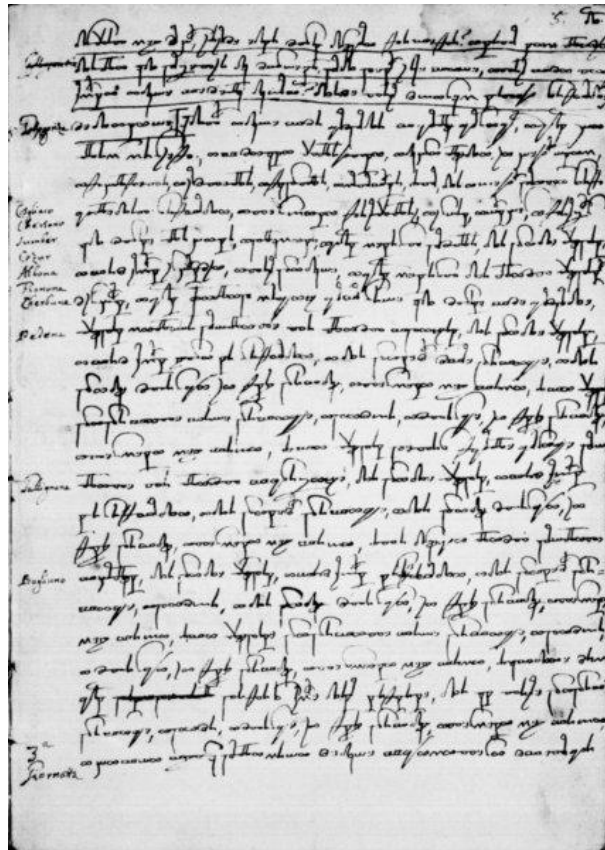
(Izvor: <http://hrvatski-croatian.blogspot.com/2012/08/croatian-language-map.html>)

3.2. Čakavsko narječje

Čakavsko narječje obilježilo je veći dio hrvatskog srednjovjekovlja. Uz štokavsko i kajkavsko narječje, čakavsko je također jedno od narječja standardnog hrvatskog jezika. Postoji pod raznim sinonimima kao što su čakavština, čokovski, čekavski i čakavica. Sačuvani su i brojni spomenici hrvatskog jezika pisani čakavštinom: *Istarski razvod* iz 13. stoljeća (Slika 3.) i *Kolunićev zbornik* iz 1486. Godine (Slika 4.), zatim različni statuti primorskih gradova od 13. do 17. stoljeća, lekcionari, npr. *Zadarski* i *Bernardinov* s kraja 15. stoljeća (Božidar, 1971).² Prvi put se imenica čakavac spominje u 18. stoljeću, kada ju je Ardelio Della Bella prvi puta upotrijebio 1728.godine u svojem rječniku *Dizionario italiano-latino-illirico*. Čakavskim narječjem najvjerojatnije su govorili hrvatski primorski knezovi i kraljevi (Vidović, 2018).

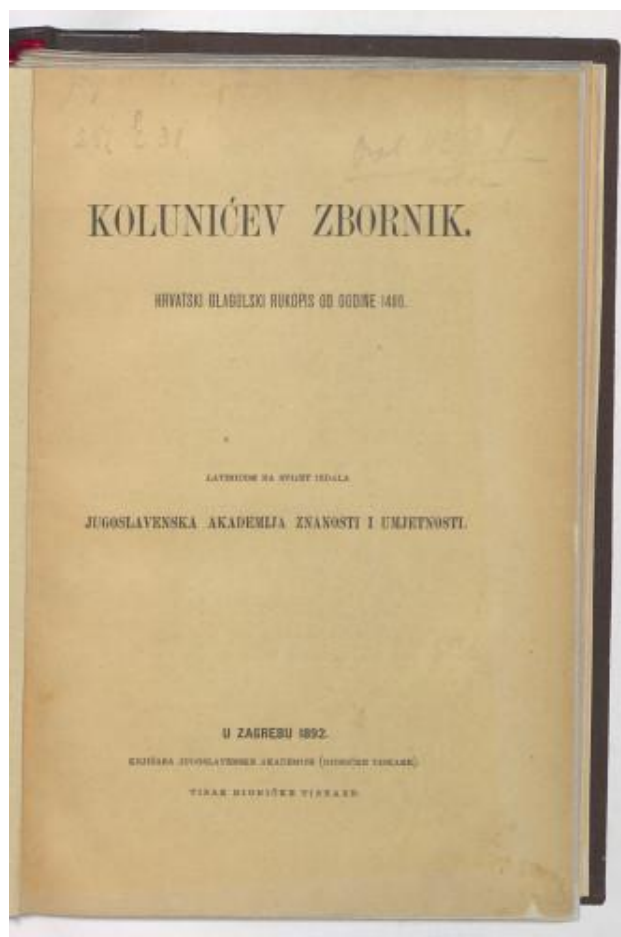
² Izvor: <http://www.primorskihrvat.hr/featured/cakavsko-narjecje/>

Na njemu su ispisani prvi važniji hrvatski glagoljični, latinični i ćirilični tekstovi, a i čakavskim narječjem govorio je i otac hrvatske književnosti Marko Marulić (Vidović, 2018). Vidović (2018:1) također ističe da su čakavskim narječjem: „pisani prvi pravni spomenici, prve ljubavne i nabožne pjesme, da su na čakavskom području osnovana prva kazališta te okupljeni prvi književni kružoci“.

Slika 3. Istarski razvod

(Izvor: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27985>)

Slika 4. Kolunićev zbornik

(Izvor: <https://glagoljica.hr/?pr=i&id=577522>)

U Istri su postojala dva autohtona čakavska dijalekta: ekavski, u kojem se razlikuju središnjoistarski i sjeveroistočni istarski, s pazinskim, labinskim, žminjskim i boljunskim govorima, te buzetski dijalekt (Vermmer, 2009).

Cijelo čakavsko narječje može se podijeliti na šest dijalekata (Slika 5.):

- *Buzetski* ili *gornjomiranski dijalekt* prostire se u sjevernom dijelu kopnene Istre.
- *Jugozapadni istarski* ili *štakavsko-čakavski dijalekt* zauzima najveći dio jugozapadne istarske obale južno od donje Mirne.
- *Sjeveročakavskomu* ili *ekavskočakavskomu dijalektu* pripadaju dijelovi istočne i srednje Istre, Hrvatsko primorje do Bakra i otoci Cres i sjeverni Lošinj.

- *Srednjočakavski* ili *ikavsko-ekavski dijalekt* zahvaća sve otoke od Krka i južnoga Lošinja do Ugljana i Dugog otoka, obalu od Kraljevice do Novoga, Senj i sve govore u unutrašnjosti, ličke i pokupske.
- *Južnočakavski* ili *ikavskočakavski dijalekt* sveden je u svom prvotnom kopnenom području na uzak i isprekidan obalni pojas od Novigrada do Cetine, a pripadaju mu i otoci od Pašmana do Korčule i Visa.
- *Lastovski* ili *jekavskočakavski dijalekt* ograničen je danas samo na Lastovo.

Slika 5. Čakavski dijalekti

(Izvor: <http://www.lokalpatrioti-rijeka.com/forum/viewtopic.php?f=178&t=2088&p=81009>)

U novije se vrijeme čuju mišljenja kako na povlačenje čakavskoga narječja čak i iz mjesne uporabe utječe hrvatski standardni jezik. Talijanski jezik, koji je bio službenim upravnim i trgovačkim jezikom, uvelike je utjecao na čakavski leksik. Vidović (2018:5) navodi kako se: „danas se čakavsko narječje leksički i gramatički uglavnom nadograđuje iz hrvatskoga standardnog jezika (kao što se nekoć nadograđivao iz crkvenoslavenskoga te talijanskoga i drugih romanskih idioma)“.

U predškolskim ustanovama odgojitelji koji nisu iz krajeva u kojima se njeguje čakavsko narječje, imaju prilike dodatno se educirati kroz razne radionice vezane za čakavštinu. Primjerice u riječkim vrtićima u periodu tjedna dobre odgojno-obrazovne prakse odgojitelji imaju priliku sudjelovati na radionicama „povedajmo po čakavski“³, te tako njegovati stari jezik i tradiciju s djecom u vrtiću kroz pričanje priča na čakavskom, čitanje pjesama, izrade slikovnica te posjete mjestima u kojima se njeguje čakavski govor. U Istarskim vrtićima (Pula, Vodnjan, Žminj, Buzet) čakavsko narječje njeguje se također kroz gostovanja raznih književnika, kao npr. Izabela Bilić- Rovis koja je u gradskoj knjižnici Pula gostovala i predstavljala djeci zbirku poezije *Čakavice*,⁴. Valja spomenuti i suradnju između dječjih vrtića iz Žminja i Buzeta, dvaju udaljenih mjesta s različitim govorom, običajima i poviješću, iz koje je iznjedrila trojezična slikovnica *Škafuoni-Hlače, Gobice-Gabe, Hunja-K'tina*⁵.

3.3. Istromletački (istrovenetski) i talijanski govori

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, u Istarskoj županiji živi 208.055 stanovnika (Državni zavod za statistiku, 2011). Od njih se 180.543 (86,78%) izjasnilo da im je materinski jezik hrvatski, a 14.205 (6,82%) navodi kao materinski jezik talijanski jezik. Tijekom povijesti u Istri su se i na kvarnerskom prostoru dodirivali i prepletali različiti govori i stvoreno je osebujno sociolingvističko stanje. Istromletački se, kao i drugi istarski govori (hrvatski, istriotski, istrorumunjski, istrocrnogorski), od matičnog dijasustava razlikuje i po onome što je prihvatio iz istarskog jezičnoga okoliša te tijekom stoljeća na svoj način oblikovao.

³ Izvor: <https://www.rivrtici.hr/povedajmo-po-cakavski>

⁴ Izvor: <http://pulskašvakodnevnica.com/index.php/2019/11/12/promocija-knjige-odgonetke-izabele-bilic-rovis/>

⁵ Izvor: <https://www.glasistre.hr/istra/suradnja-djecjih-vrtica-iz-zminja-i-buzeta-na-trojezicnoj-slikovnici-skafuoni-hlace-gobice-gabe-hunja-ktina-624024>

U talijanskom se dijelu Istre (Milje i okolica) razvijao u okrilju talijanskog jezika i uvijek bio jezikom komunikacije toga područja (govore ga svi Slovenci tih krajeva, i to od davnine, a malo Talijana govori slovenski).

U Istarskoj je županiji talijanski priznat kao službeni jezik, zajedno s hrvatskim. No, unatoč tome, talijanski je poznat i u gradu Rijeci (Fiume na talijanskom) i u mnogim područjima Dalmacije (npr. Zadar), gdje talijanska zajednica i kultura još uvijek žive. U srednjem vijeku Istarska županija i Dalmacija živjele su pod mletačkim utjecajem, ali su 1797. godine ugovorom Campo Formio, Francuska i Austrija podijelile zemlje Mletačke Republike, pripojivši istočnojadransku obalu Habsburškoj monarhiji (Angelini, 2018). U zapadnoj Istri obnovljen je dio negdašnjeg romanskog jezičnog kontinuuma, a broj govornika postupno se povećavao uslijed dvojezičnosti hrvatskih i slovenskih izvornih govornika, koji su u svojim govorima prihvatili velik broj mletačkih posuđenica. Danas istromletački u Istri govori 25.000-30.000 izvornih govornika, a po nekim procjenama još barem toliko stanovnika Istre (uglavnom starije dobi) koristi ga pored svog materinjeg jezika⁶.

Giuduci-Buršić (2013:132) navodi da se: „istromletački talijanski govori u hrvatskom dijelu Istre u osnovnim crtama uklapaju u mletački dijalektalni sustav“. Mletački se dijalekt u Istri uglavnom širio s mletačkom vlašću i prevladao je u urbanim sredinama, poglavito nakon što je 1420. Venecija ovladala većim dijelom Istre. Tijekom povijesti u Istri su se dodirivali i prepletali različiti govori i stvoreno je osebujno sociolingvističko stanje. Danas u Istri postoje: hrvatska u njezinom hrvatskom dijelu, slovenska u slovenskom dijelu i istromletačka među dvojezičnim Istranima (uglavnom starijega naraštaja) u cijeloj Istri.

Prema Giuduci-Buršić (2013:132) „jezično pomlećivanje“ Istre započelo je još u XI. st., intenziviralo se u XIV. st. pod mletačkom upravom, a istromletački zadržava svoj status zajedničkoga govora na cijelom istarskom poluotoku sve do druge polovice XX. st., kada tu funkciju preuzima hrvatski jezik. Istromletački predstavlja istarsku varijantu mletačkog dijalekta, koji je, ne samo pod Serenissimom, već i za vrijeme Austro-Ugarske i pod Italijom, vršio jak utjecaj kako na čakavske govore tako i na stare istriotske idiome u Istri“.

⁶ Izvor: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Istromleta%C4%8Dki>

Istra je oduvijek poznata kao multikulturalna regija, a brojna istraživanja potvrđuju da je regionalna identifikacija u Istarskoj županiji izraženija nego u drugim dijelovima Hrvatske (Orlić, 2008). Budući da je talijanski jezik drugi službeni jezik u Istri od 1994. godine, na tom je području više talijanskih dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola. U dječjim vrtićima Rijeka se program za djecu pripadnika nacionalne manjine na talijanskom jeziku provodi u šest odgojnih skupina.

4. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

4.1 Cilj istraživanja

U Istri je utjecaj dijalekata na govor djeteta vrlo dominantan. Dijete često prvo usvoji dijalekt kao materinji jezik te tek u odgojno-obrazovnim institucijama usvaja standardni hrvatski jezik. Važno je očuvati tradiciju kraja i jezika kako u svakodnevnoj obiteljskoj komunikaciji, tako i u predškolskim ustanovama pa je cilj ovog istraživanja bio saznati koje jezike ili dijalekte djeca i roditelji koriste u svojoj svakodnevnoj komunikaciji.

4.2 Metoda i ispitanici

U svrhu istraživanja sastavljen je anketni upitnik koji se sastoji od 12 pitanja, od kojih se prva tri odnose na sociodemografske podatke. Anketa je provedena u predškolskim ustanovama u Puli, bila je anonimna i za ispunjavanje je trebalo odvojiti otprilike 5 minuta. Upitnik je ispunilo 89 ispitanika.

4.3 Diskusija rezultata

U provedenoj anketi sudjelovalo je 32 (36%) ispitanika muškog spola te 57 (64%) ispitanika ženskog spola (Tablica 1.). Prema starosti (Tablica 2.) sudjelovalo je najviše ispitanika, njih 39 (44%) u dobi od 31-40 godina starosti. Slijedile su dobne kategorije od 41-50 godina sa 22 ispitanika (25%), od 18-30 godina sa 17 ispitanika (20%) i od 60 godina i više sa 6 (6%) ispitanika. Najmanje ispitanika (N=5; 1%) je bilo dobi između 51 i 60 godina. Od 89 ispitanika u radnom je odnosu njih 73 (82%), u mirovini je 7 (8%) ispitanika, nezaposlenih 5 (6%), a jedan ispitanik (1%) je student (Tablica 3.).

Tablica 1. Spol ispitanika

<i>Spol</i>	<i>M</i>	<i>Ž</i>
Broj ispitanika	32	57

Tablica 2. Dob ispitanika

<i>Dob ispitanika</i>	<i>Broj odgovora</i>
18-30	17
31-40	39
41-50	22
51-60	5
60	6

Tablica 3. Radni odnos

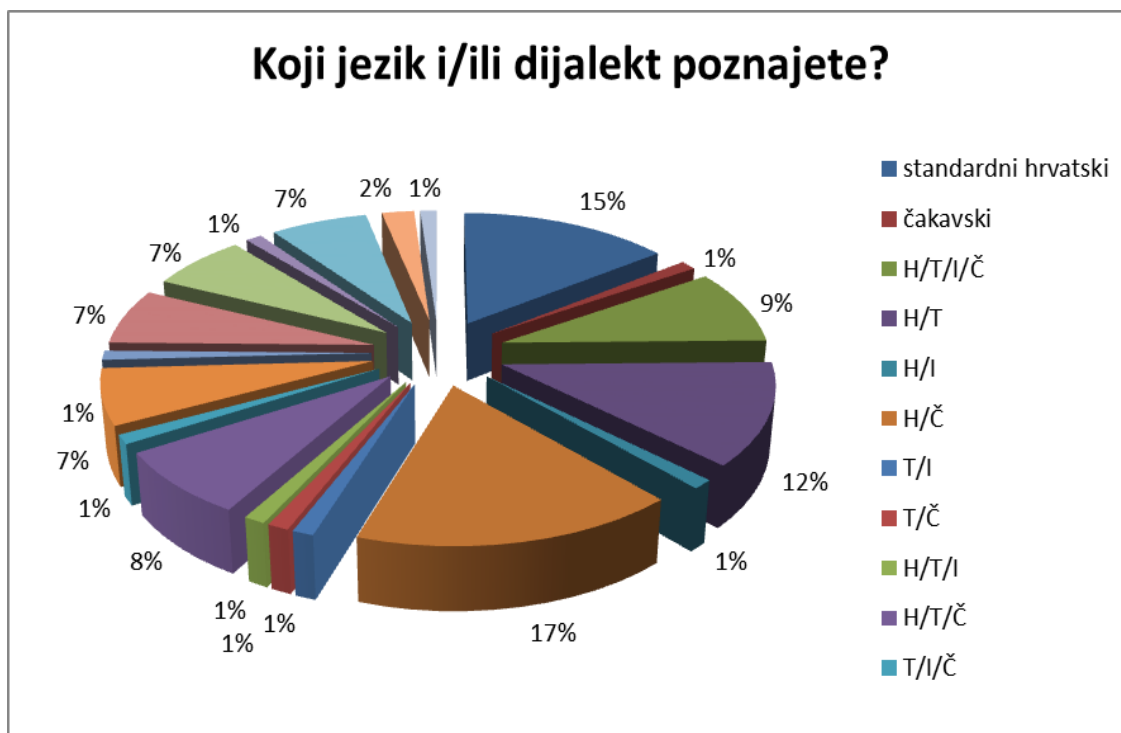
<i>Ponudeni odgovori</i>	<i>Broj odgovora</i>
radni odnos	73
mirovina	7
nezaposleni	5
student	1

Na pitanje *Koji jezik i/ili dijalekt poznajete* (Tablica 4. i Grafikon 1.) 15 ispitanika (17%) odgovorilo je da poznaje hrvatski jezik i čakavski dijalekt, 13 ispitanika (15%) poznaje samo hrvatski standardni jezik, 11 ispitanika poznaje i hrvatski i talijanski jezik (12%), 8 ispitanika (9%) poznaje hrvatski, talijanski, istrovenetski i čakavski, 7 ispitanika (8%) poznaje hrvatski, talijanski i čakavski dijalekt, dok po 6 ispitanika (7%) poznaje hrvatski, istrovenetski i čakavski dijalekt; hrvatski, talijanski, engleski jezik i čakavski dijalekt; hrvatski, talijanski i engleski jezik te hrvatski, engleski i čakavski dijalekt. Potom, 2 ispitanika (2%) poznaje hrvatski, čakavski i kajkavski dijalekt, a po 1 ispitanik (1%) poznaje čakavski; hrvatski i istrovenetski; talijanski i istrovenetski; talijanski i čakavski; hrvatski, talijanski i istrovenetski; hrvatski, istrovenetski i čakavski; hrvatski i engleski jezik; hrvatski, francuski i čakavski te hrvatski, talijanski, njemački i čakavski.

Tablica 4. Koji jezik i/ili dijalekt poznajete?⁷

<i>Mogući odgovori</i>	<i>Broj odgovora</i>	<i>% odgovora</i>
standardni hrvatski	13	15
čakavski	1	1
H/T/I/Č	8	9
H/T	11	12
H/I	1	1
H/Č	15	17
T/I	1	1
T/Č	1	1
H/T/I	1	1
H/T/Č	7	8
T/I/Č	1	1
H/I/Č	6	7
H/E	1	1
H/T/Č/E	6	7
H/T/E	6	7
H/Č/F	1	1
H/Č/E	6	7
H/Č/K	2	2
H/T/Č/NJ	1	1

⁷ H-hrvatski jezik, T-talijanski jezik, I-Istovenetski jezik, Č-čakavski dijalekt, E-engleski jezik, K-kajkavski dijalekt, NJ-njemački jezik, F-francuski jezik

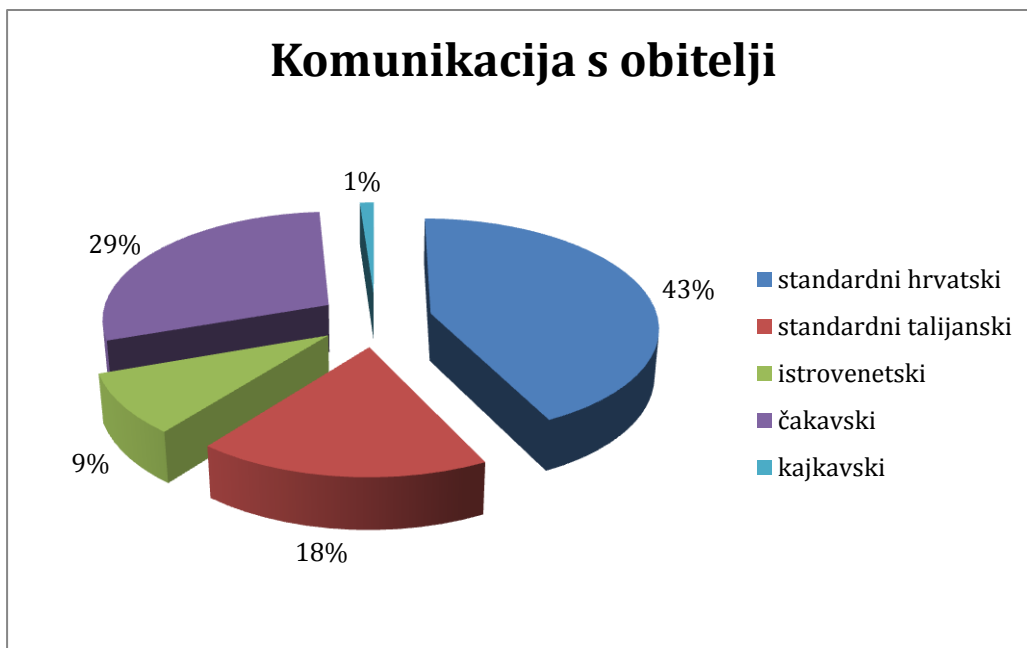

Grafikon 1. Jezik i dijalekt

Prema podacima iz ankete (Tablica 5. i Grafikon 2.) najviše ispitanika, njih 38 (43%), sa svojom obitelji komunicira na standardnom hrvatskom jeziku, 26 (29%) ispitanika komunicira na čakavskom dijalektu, 16 (18%) ispitanika na standardnom talijanskom jeziku te 8 (9%) ispitanika komunicira na istrovenetskom. Samo jedan ispitanik (1%) komunicira na kajkavskom dijalektu.

Tablica 5. Komunikacija s obitelji

<i>Mogući odgovori</i>	<i>Broj odgovora</i>	<i>% odgovora</i>
standardni hrvatski	38	43
standardni talijanski	16	18
istrovenetski	8	9
čakavski	26	29
kajkavski	1	1

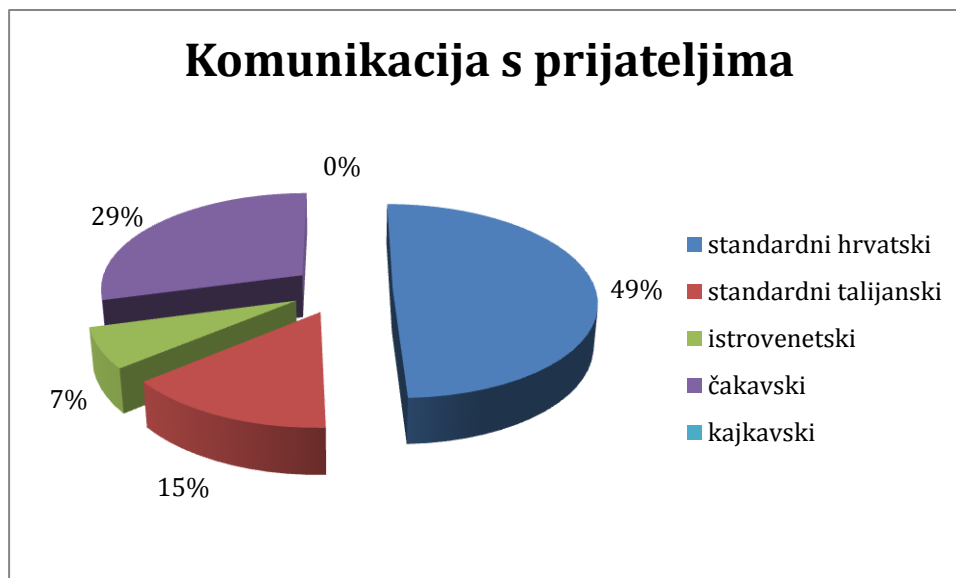

Grafikon 2. Komunikacija s obitelji

Prema dobivenim podacima iz ankete na pitanje kako najčešće komuniciraju s prijateljima (Tablica 6. i Grafikon 3.) najviše je ispitanika njih 44 (49%) potvrdilo da komuniciraju na standardnom hrvatskom jeziku, dok na čakavskom jeziku s prijateljima komunicira 26 ispitanika (29%), te 13 ispitanika (15%) upotrebljava talijanski jezik u komunikaciji. Istrovenetski dijalekt prema anketi koristi u komunikaciji 6 ispitanika (7%), dok kajkavski dijalekt ne upotrebljavaju u komunikaciji.

Tablica 6. Komunikacija s prijateljima

<i>Mogući odgovori</i>	<i>Broj odgovora</i>	<i>% odgovora</i>
standardni hrvatski	44	49
standardni talijanski	13	15
istovenetski	6	7
čakavski	26	29
kajkavski	0	0

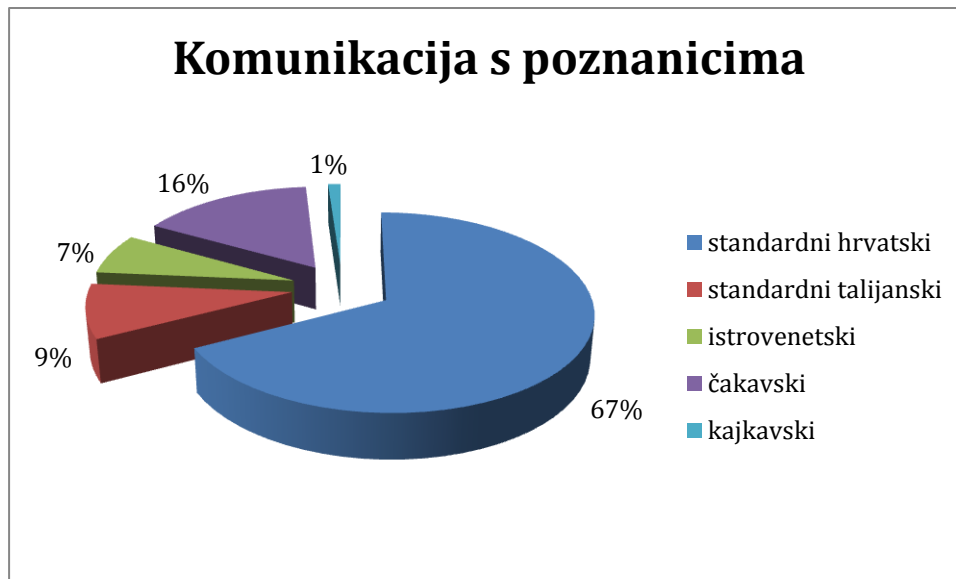

Grafikon 3. Komunikacija s prijateljima

Prema dobivenim podacima iz ankete u komunikaciji s poznanicima ispitanici su odgovorili (Tablica 7. i Grafikon 4.) njih 60 (67%) da najviše komuniciraju na standardnom hrvatskom jeziku, čakavski dijalekt u komunikaciji upotrebljava 14 ispitanika (16%), standardni talijanski jezik upotrebljava 8 ispitanika (9%), te istrovenetski dijalekt u komunikaciji upotrebljava 6 ispitanika (7%). Kajkavsko narječje tek koristi 1 ispitanik (1%) prema podacima iz ankete.

Tablica 7. Komunikacija s poznanicima

<i>Mogući odgovori</i>	<i>Broj odgovora</i>	<i>% odgovora</i>
standardni hrvatski	60	67
standardni talijanski	8	9
istrovenetski	6	7
čakavski	14	16
kajkavski	1	1

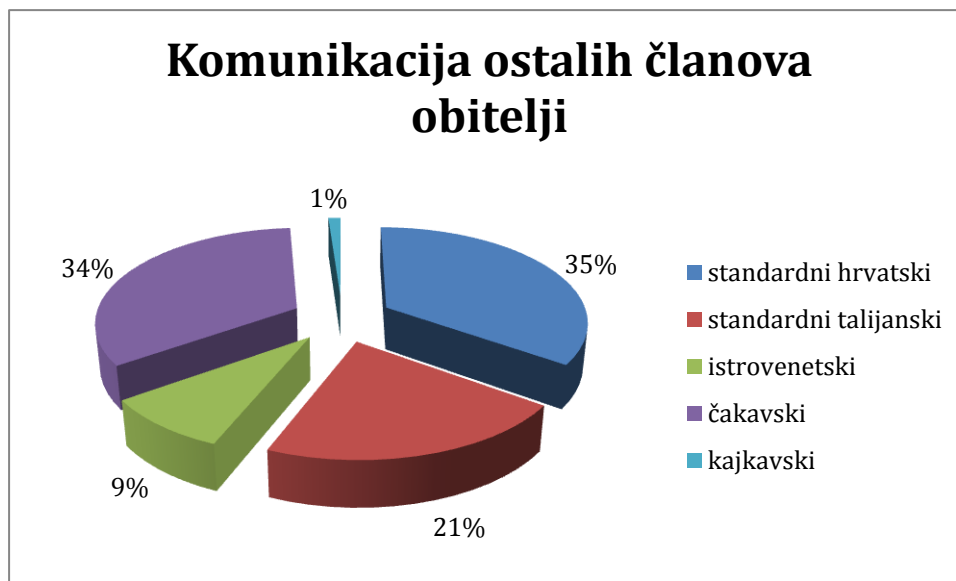

Grafikon 4. Komunikacija s poznanicima

Prema dobivenim podacima iz ankete u međusobnoj komunikaciji s ostalim članovima obitelji ispitanici su istaknuli (Tablica 8. i Grafikon 5.) da njih 31 (35%) komunicira na standardnom hrvatskom jeziku. Čakavski dijalekt u komunikaciji u obitelji upotrebljava 30 ispitanika (34%), standardni talijanski jezik upotrebljava 19 ispitanika (21%) u komunikaciji unutar obitelji, te istrovenetski dijalekt u komunikaciji unutar obitelji koristi 8 ispitanika (9%). Kajkavsko narječje u komunikaciji unutar obitelj koristi jedan ispitanik.

Tablica 8. Komunikacija ostalih članova obitelji

<i>Mogući odgovori</i>	<i>Broj odgovora</i>	<i>% odgovora</i>
standardni hrvatski	31	35
standardni talijanski	19	21
istrovenetski	8	9
čakavski	30	34
kajkavski	1	1

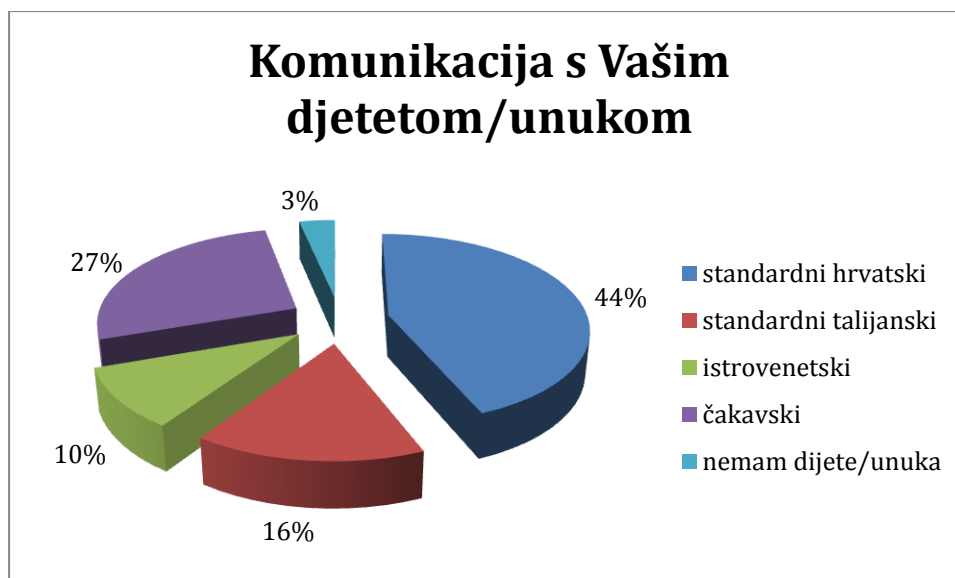

Grafikon 5. Komunikacija ostalih članova obitelji

Prema dobivenim podacima iz ponuđene ankete (Tablica 9. i Grafikon 6.) 39 ispitanika (44%) u komunikaciji s djecom i unucima koristi standardni hrvatski jezik. Čakavski dijalekt u komunikaciji s djetetom i unucima koristi 24 ispitanika (27%), te standardni talijanski jezik upotrebljava 14 ispitanika (16%). Istrovenetski dijalekt u komunikaciji s djetetom i unucima upotrebljava 9 ispitanika (10%), te troje ispitanika nema djecu ni unuke.

Tablica 9. Komunikacija s Vašim djetetom/unukom

<i>Mogući odgovori</i>	<i>Broj odgovora</i>	<i>% odgovora</i>
standardni hrvatski	39	44
standardni talijanski	14	16
istrovenetski	9	10
čakavski	24	27
nemam dijete/unuka	3	3

Grafikon 6. Komunikacija s Vašim djetetom/unukom

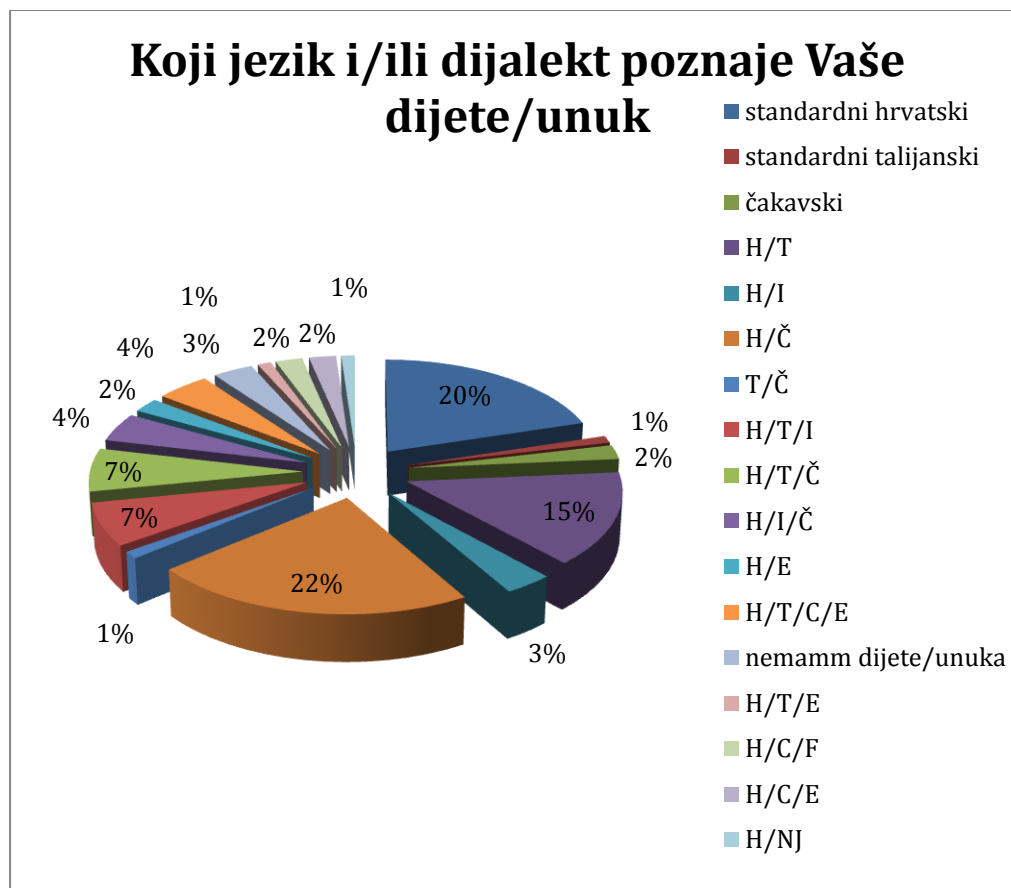
Prema dobivenim podacima iz ankete (Tablica 10. i Grafikon 7.) 20 ispitanika (22%) odgovorilo je da njihovo dijete/unuk poznaje hrvatski jezik te čakavski dijalekt. Standardni hrvatski jezik poznaje 18-ero djece (20%), a dva jezika hrvatski i talijanski poznaje 13-ero djece (15%). Hrvatski i talijanski jezik, te istrovenetski jezik poznaje 6-ero djece (7%), te hrvatski, talijanski jezik i čakavski dijalekt poznaje 6-ero djece (7%). Hrvatski jezik, istrovenetski i čakavski dijalekt poznaje prema podacima iz ankete 4-ero djece (4%), te isti broj poznaje hrvatski, talijanski, engleski jezik te čakavski dijalekt. Hrvatski jezik i istrovenetski dijalekt poznaje troje djece (3%).

Čakavski dijalekt prema podacima iz ankete poznaje samo dvoje djece (2%), te isto tako hrvatski i engleski jezik. Hrvatski i francuski jezik te čakavski dijalekt poznaje dvoje djece (2%). Hrvatski i engleski jezik, te čakavski dijalekt poznaje dvoje djece (2%). Jedno dijete prema anketi poznaje samo standardni talijanski jezik, jedno dijete poznaje samo talijanski i čakavski dijalekt, jedno dijete poznaje hrvatski, talijanski i engleski jezik, dok jedno dijete poznaje hrvatski i njemački jezik. Od svih ispitanika njih troje nema djece.

Tablica 10. Poznavanje jezika /dijalekta

<i>Mogući odgovori</i>	<i>Broj odgovora</i>	<i>% odgovora</i>
standardni hrvatski	18	20
standardni talijanski	1	1
čakavski	2	2
H/T	13	15
H/I	3	3
H/Č	20	22
T/Č	1	1
H/T/I	6	7
H/T/Č	6	7
H/I/Č	4	4
H/E	2	2
H/T/C/E	4	4
nemam dijete/unuka	3	3
H/T/E	1	1
H/C/F	2	2

H/C/E	2	2
H/NJ	1	1

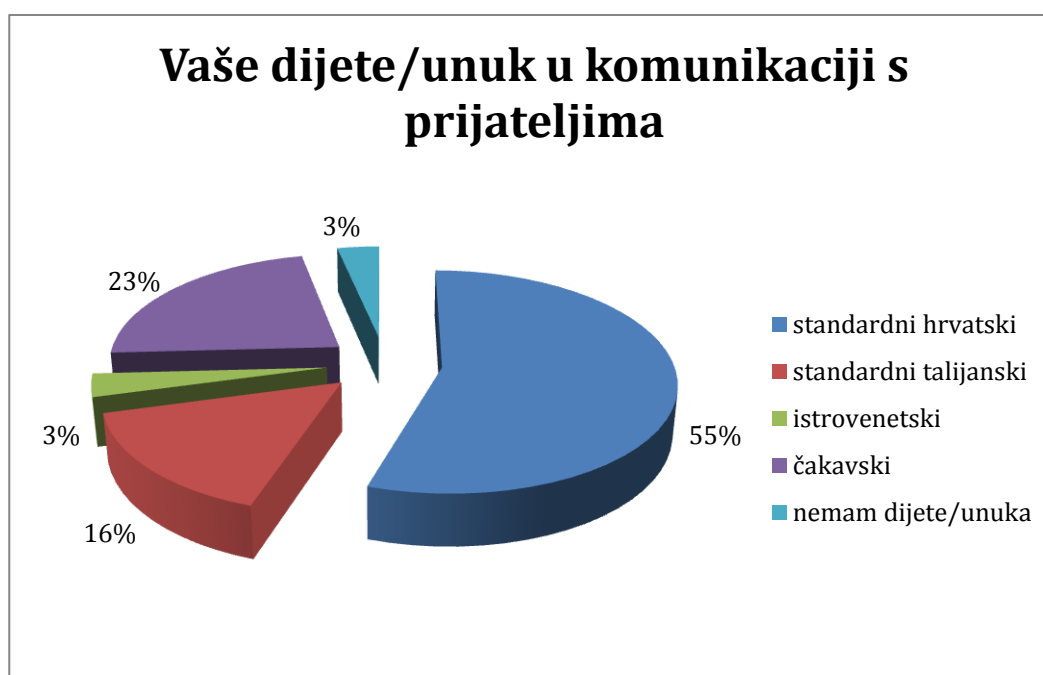

Grafikon 7. Koji jezik/dijalekt poznaje Vaše dijete/unuk

Prema dobivenim podacima iz ankete (Tablica 11. i Grafikon 8.) u komunikaciji s prijateljima djeca najviše koriste njih 49 (55%) standardni hrvatski jezik. Čakavski dijalekt koristi 20 djece (23%), dok standardni talijanski jezik u komunikaciji s prijateljima koristi 14 djece (16%). Istrovenetski dijalekt upotrebljava troje djece (3%), te troje ispitanika nema djece.

Tablica 11. Vaše dijete/unuk u komunikaciji s prijateljima

<i>Mogući odgovori</i>	<i>Broj odgovora</i>	<i>% odgovora</i>
standardni hrvatski	49	55
standardni talijanski	14	16
istrovenetski	3	3
čakavski	20	23
nemam dijete/unuka	3	3

Grafikon 8. Vaše dijete/unuk u komunikaciji s prijateljima

Diskusija

U provedenoj anekti sudjelovalo je 30 ispitanika muškog spola, te 57 ispitanika ženskog spola, ukupno 87. Najviše je sudjelovalo ispitanika u dobi od 31-40 godina starosti, dok je najmanje sudjelovalo ispitanika u dobi od 51-60 godina starosti. Ispitanici su uglavnom skrbnici djece koja pohađaju vrtiće u kojima su se provodile ankete. Anketa se sastojala od pitanja vezanih za poznavanje određenog jezika na području Istre te njihova primjena u svakodnevnom životu. Od svih ponuđenih jezika/dijalekata/narječja ispitanici najviše poznaju hrvatski standardni jezik, talijanski jezik, čakavski dijalekt, dok najmanje poznaju i koriste istrovenetski dijalekt. Ispitanici poznaju i navedene svjetske jezike; talijanski, njemački, engleski, ali ih većina vrlo slabo koristi ili uopće ne koristi.

U komunikaciji sa svojom obitelji najviše koriste standardni hrvatski jezik, dok najmanje koriste kajkavsko narječje i istrovenetski govor, ali se u nekim obiteljima njeguje tradicija starih govora ali je postotak vrlo mali. Također u komunikaciji s drugim ljudima, prijateljima ispitanici komunicira se šaroliko, ali najviše se koristi standardni hrvatski i talijanski jezik, s elementima čakavskog narječja. Što se tiče komunikacije s ostalim članovima šire obitelji također se komunikacija odvija najviše na standardnom hrvatskom jeziku, dok se ostali govori istrovenetski, kajkavski koriste vrlo malo ili ne koriste uopće. U komunikaciji s vlastitom djecom ispitanici koriste najviše standardni hrvatski jezik, talijanski jezik te čakavsko narječje, dok istrovenetski govor ne koriste uopće. Iz priložene ankete analiza pokazuje da djeca ispitanika najviše govore i poznaju standardni hrvatski i talijanski jezik, ostale jezike, dijalekte i narječja su čuli ali ih ne poznaju niti koriste u svojoj komunikaciji. U komunikaciji sa svojim vršnjacima također samo komuniciraju na standardnom hrvatskom jeziku.

Prema analizi ankete može se vidjeti da se u današnje vrijeme ipak najviše koristi standardni hrvatski jezik. On je prisutan u svim segmentima i svakodnevnom životu. Postoje obitelji koje i dan danas njeguju tradiciju starih običaja i jezičnih govora, ali to je vrlo mali broj, većina je onih koja te govore više ne primjenjuje ili ih ne poznaje uopće. To se svakako odražava na održavanje tradicije, s obzirom da ukoliko se stari dijalekti i narječja prestanu prenositi, oni će izumrijeti.

Svakako je vrlo teško ukoliko u obiteljima ne postoje bake, djedovi, none, nonići koji će tu tradiciju održavati, s obzirom da većinu mladih to područje više ni ne interesira. U doba brzog života, tehnologije, drugačijih životnih prioriteta i standarda, proučavanje što je bilo nekada i koje su temelje ostavili nekadašnji govori i jezici danas vrlo malo koga zanima.

Sadržaji u predškolskim ustanovama većinom se baziraju na današnjim aktualnim temama, svakodnevnom životu, te malo vrtića uopće i ima priliku upoznati neki drugi jezik, dijalekt ili narječje. Od strane odgojitelja može nastati interes da nešto takvo ponudi djeci, pomoću raznih starih predmeta koje imenuje dijalektima ili narječjima, te igrama pomoću kojih bi djeca mogla povezati i usvojiti da postoji i neki drugi govor osim ovog kojeg oni svakodnevno prakticiraju. Ali sve je to vrlo rijetko da bi se jezične panorame mogle smatrati dio predškolskog kurikuluma.

ZAKLJUČAK

Ime Istre potječe od drevnih autohtonih stanovnika poluotoka, takozvanih Histra, koji su na ovom području živjeli od 800. do 500. pr. Tijekom proteklog stoljeća Istra je bila pod utjecajem različitih zemalja i kultura. Rimljani, Grci, Slaveni, Mlečani i Habsburzi vladali su Istrom i na različite načine utjecali na kulturu istarskog poluotoka. U mnogim gradovima (poput Pule / Pola i Umaga / Umaga) ulični natpisi, adrese i toponimi napisani su na dva jezika hrvatskom i talijanskom, te još uvijek postoje i značajne etničke talijanske zajednice, uglavnom na obali. Jedna od stvari koja je jedinstvena u Istri je njen jezik. Istarski je jezik dijalekt hrvatskog i prilično se razlikuje od standardnog hrvatskog. Jezik odražava bogatu povijest Istre s mnogim riječima posuđenim iz talijanskog i nekoliko primjera njemačkog jezika. U Istri prevladava raznovrsna jezična panorama. Razlog tome su razni obiteljski običaji; kako je tko govorio u obitelji kroz generacije te razni povijesni utjecaji koji su utjecali na formiranje komunikacije u određenim mjestima diljem Istre. U Istri se najviše govori čakavski, no vrlo su zastupljeni hrvatski i talijanski jezik. No, uz čakavski dijalekt i čakavicu popularan je i istrovenetski dijalekt kojim se služe pripadnici talijanske manjine. Kod mladih se sve manje koristi dijalekt, njihova komunikacija je temeljena na standardnim književnim jezicima te pokoje dijalektne riječi, što se svakako može i vidjeti na provedenoj anketi da i djeca također vrlo slabo poznaju istarske dijalekte. Većina ljudi koji žive u Istri govori barem dva jezika, u vrtićima i školama i dalje se njeguju dijalekti manjina. Globalizacija je odigrala svoju ulogu u porastu jezika kao što je engleski, a mladi istovremeno ne prihvaćaju lokalne jezike i toliko jezika je izumrlo.

LITERATURA

ANGELINI, A. (2018.) *Not just Dante: Italian speaking countries in the world* Dostupno na: <https://italicsmag.com/2018/08/28/italian-language-countries-world/> [Pristupljeno: 05.01.2020.]

BAINBRIDGE, C. (2020.) *How Do Children Learn Language?* Dostupno na: <https://www.verywellfamily.com/how-do-children-learn-language-1449116> [Pristupljeno: 05.01.2020.]

BOŽIDAR, F. (1971.) *Čakavsko narječje* Dostupno na: <http://www.primorskihrvat.hr/featured/cakavsko-narjecje/> [Pristupljeno:07.01.2020.]

BRATULIĆ, J. (2015.) *Prostranstvo hrvatskog jezika*. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/789231.Nestandardni_hrvatski.pdf [Pristupljeno: 10.09.2020]

DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU (2011.) Dostupno na: <https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/censuslogo.htm> [Pristupljeno: 05.03.2020.]

GIUDICI BURŠIĆ, B. (2013.) *Istromletačke posuđenice u čakavskom govoru Funtane iz Korpusa za ImLa*. Hrvatski dijalektološki zbornik. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/212761> [Pristupljeno: 10.09.2020.]

JUKIĆ, M. (2020.) *Hrvatska baština- hrvatski standardni jezik* Dostupno na: <https://humbenedikt.hr/?p=121845> [Pristupljeno: 09.09.2020.]

KOLERIĆ, LJ. (2015.) *Hrvatski standard i hrvatski štokavski dijalekti*. Zagreb : Agencija za odgoj i obrazovanje Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/789231.Nestandardni_hrvatski.pdf [Pristupljeno: 08.09.2020.]

ORLIĆ, O. (2008). *Mnogoznačje istarskog multikulturalizma*, Etnološka tribina 31, 38, 39-59. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/34627> [Pristupljeno: 05.03.2020.]

NACIONALNI KURIKULUM ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ (2014). Republika Hrvatska. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Dostupno na:

<https://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf> [Pristupljeno:20.01.2020.]

POSOKHOVA, I. (2008.) *Zabavan jezik u slikama i igrama 1-2*. Zagreb: Planet Zoe.

POSOKHOVA, I. (2010.) *200 logopedskih igara*. Zagreb: Planet Zoe.

ROBERTSON, S. (2019.) *Language Development in Children* Dostupno na:
<https://www.news-medical.net/health/Language-Development-in-Children.aspx>
[Pristupljeno: 10.09.2020.]

STOPPARD, M. (2001.) *Razvoj Vašeg djeteta*. Zagreb: Profil.

VIDOVIĆ, D. (2018.) *Ča je ča reći ću van ja – čakavsko narječje od epigrafskih spomenika do ča-vala*, broj 3. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/210104>
[Pristupljeno:09.09.2020.]

VRSALJKO, S. I PALEKA, P. (2018.) *Pregled ranoga govorno-jezičnoga razvoja*.
Magistra Iadertino (13). Dostupno na:
https://www.researchgate.net/publication/331636167_Pregled_ranoga_govorno-jezicnoga_razvoja [Pristupljeno: 05.01.2020.]

VERMEER, W. (2009.) *On the principal sources for the study of Čakavian dialects with neocircumflex in adjectives and eprents* Dostupno na:
http://www.hum2.leidenuniv.nl/pdf/S%26R/publicaties/vermeer_1982b_Sources_Northwest_Cakavian.pdf [Pristupljeno: 09.09.2020]

Internet stranice:

<https://www.nidcd.nih.gov/health/speech-and-language> [Pristupljeno: 05.01.2020.]

<http://hrvatski-croatian.blogspot.com/> [Pristupljeno: 09.09.2020.]

<http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1261> [Pristupljeno: 10.09.2020.]

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13143> [Pristupljeno: 12.09.2020.]

<http://www.istarski-rjecnik.com/govori/istromletacki/> [Pristupljeno: 10.09.2020.]

<https://hr.wikipedia.org/wiki/Istromleta%C4%8Dki> [Pristupljeno:12.09.2020.]

<http://www.primorskihrvat.hr/featured/cakavsko-narjecje> [Pristupljeno:08.09.2020.]

<https://www.rivrtici.hr/povedajmo-po-cakavski> [Pristupljeno: 12.09.2020.]

<http://pulskašvakodnevnica.com/index.php/2019/11/12/promocija-knjige-odgonetke-izabele-bilic-rovis> [Pristupljeno: 12.09.2020.]

<https://www.glasistre.hr/istra/suradnja-djecjih-vrtica-iz-zminja-i-buzeta-na-trojezicnoj-slikovnici-skafuoni-hlace-gobice-gabe-hunja-ktina-624024> [Pristupljeno: 12.09.2020.]

https://hr.wikipedia.org/wiki/Narje%C4%8Djhrvatskog_jezika [Pristupljeno: 09.09.2020.]

SAŽETAK

Prve godine života uvelike su važne za djetetovu sposobnost učenja jezika, a kasnije i za sposobnost dobrog školovanja. Većina djece razvija govorne i jezične vještine unutar određenog dobnog raspona. Glavni cilj rada bio je prikazati koliko se njeguje jezična pismenost u predškolskim ustanovama, te koji se jezici i narječja najviše koriste, a koji su zastarjeli. U radu je ukratko opisan razvoj govora kod djece, te kako su se razvijali hrvatski standardni jezik, čakavsko narječje, talijanski jezik te Istromletački (istrovenetski) govori.

Ključne riječi: jezična pismenost, istraživanje, hrvatski standardni jezik, čakavsko narječje, talijanski jezik, Istromletački (istrovenetski) govor

SOMMARIO

I primi anni di vita sono molto importanti per la capacità del bambino di imparare la lingua e successivamente per la capacità di avere una buona istruzione. La maggior parte dei bambini sviluppa competenze linguistiche e linguistiche in una determinata fascia d'età. Lo scopo principale del documento era mostrare quanta alfabetizzazione è promossa nelle scuole materne, quali lingue e dialetti sono più utilizzati e quali sono obsoleti. L'articolo descrive brevemente lo sviluppo del linguaggio nei bambini e come si sono sviluppati i discorsi della lingua standard croata, del dialetto chakaviano, della lingua italiana e dell'Istromletski (istovenetico).

Parole chiave: alfabetizzazione linguistica, ricerca, lingua standard croata, dialetto chakaviano, italiano, discorso istrometico (istro-veneziano)

SUMMARY

The first years of life are very important for a child's ability to learn a language, and later for his ability to do well in school. Most children develop speaking and language skills within a certain age range. The main goal of the paper was to show how much language literacy is nurtured in preschool institutions, and which languages and dialects are most used, and which are outdated. The paper briefly describes the development of speech in children, and how the Croatian standard language, Chakavian dialect, Italian language and Istromletački (Istrovenetski) speech developed.

Keywords: language literacy, research, Croatian standard language, Chakavian dialect, Italian language, Istromletački (istrovenetski) speech